

ØF - notat nr.08/2005

Omfanget av vold og overgrep mot kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse

En sammenlignende spørreundersøkelse om vold og overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse

av

Vigdis Mathisen Olsvik

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstyrene/de regionale høgstyresentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstyremiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF - notat nr.08/2005

Omfanget av vold og overgrep mot kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse

**En sammenlignende spørreundersøkelse om vold og overgrep
mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse**

av

Vigdis Mathisen Olsvik

Tittel: Omfanget av vold og overgrep mot kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse.
En sammenlignende spørreundersøkelse om vold og overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse

Forfattere: Vigdis Mathisen Olsvik

ØF-notat nr.: 08/2005

ISSN nr.: 0808-4653

Prosjektnummer: K089

Prosjektnavn: Vold og overgrep mot kvinner med fysiske funksjonshemninger

Oppdragsgiver: Stiftelsen Helse og Rehabilitering

Prosjektleder: Vigdis Mathisen Olsvik

Referat: Dette notatet presenterer resultatene fra en spørreundersøkelse om omfanget av vold og overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse, hvor hovedrespondentene var et utvalg av medlemmer i Norges Handikapforbund. Resultatene viser bl.a. at kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse har større sjanser for å oppleve overgrep enn kvinner uten funksjonsnedsettelse, når det gjelder alle typer overgrep sett under ett. Videre viser undersøkelsen at kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse har like store sjanser for å bli utsatte for psykiske og seksuelle overgrep, mens kvinner med funksjonsnedsettelse har større sjanser til å oppleve fysiske og institusjonelle overgrep enn kvinner uten funksjonsnedsettelse. Notatet viser også fordelingen på ulike kategorier av overgrepere, arenaer for overgrepene, hvilke konsekvenser som overgrepene har hatt for kvinnene, hvilken hjelp de eventuelt har fått, og hva de selv mener er bakgrunnen for overgrepene. Resultatene fra undersøkelsen blir til slutt sammenlignet med undersøkelser fra henholdsvis Canada og USA. Deler av dette notatet har tidligere vært presentert som paper ved The 8th Research Conference of the Nordic Network on Disability Research (NNDR) i Oslo 14-16 april 2004.

Sammendrag:

Emneord: Vold og overgrep, spørreundersøkelse, kvinner med funksjonsnedsettelse

Key words:

Dato:

Antall sider: 37

Pris: Kr 90,-

Utgiver: Østlandsforskning
Postboks 223
2601 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplarframstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Innhold

Del I Presentasjon av spørreundersøkelsen.....	7
Innledning	7
Andre relevante spørreundersøkelser	8
Metodisk opplegg	9
Kjennetegn ved utvalgsgruppene	10
Del II Resultater	13
Omfanget av ulike typer overgrep	13
Kategorier av overgripere	15
Arenaer for overgrep	16
Konsekvenser for overgrepene	18
Personer som ble fortalt om overgrepene	19
Typer hjelp som informantene fikk	21
Antatte årsaker til overgrepene	22
Del III Sammenligninger og konklusjon	25
Sammenligninger av resultatene med andre undersøkelser	25
Fordelingen på ulike kategorier av overgripere og arenaer	26
Konsekvenser av overgrepene, betrodde personer og eventuell hjelp og støtte	27
Mulige forklaringer på overgrepene	27
Litteraturreferanser	29
Vedlegg 1	31
Vedlegg 2	33

Del I Presentasjon av spørreundersøkelsen

Innledning

Denne sammenlignende spørreundersøkelsen om overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse utgjør den andre fasen i et treårig forskningsprosjekt, hvor den første fasen har bestått av en intervjuundersøkelse. Prosjektet er utført i samarbeid med interesseorganisasjonen Nettverk for kvinner med funksjonshemninger og har i hovedsak vært finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering. Forskningsprosjektet inngår for øvrig i mitt doktorgradsarbeid ved Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap ved NTNU.

Resultatene fra intervjuundersøkelsen er tidligere presentert i to notater, hvor det ene skisserer en typologi av ulike overgrep og deres kontekst (Olsvik 2004a), mens den andre fokuserer på institusjonelle overgrep med eksempler fra fire ulike institusjoner (Olsvik 2004b). Resultatene fra den foreliggende spørreundersøkelsen er tidligere presentert på "The 8th Research Conference of Nordic Network on Disability Research (NNDR)" i Oslo 14-16 april 2005.

Hovedproblemstillingene for forskningsprosjektet er for det første at kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse er en potensielt utsatt gruppe for overgrep og vold og sannsynligvis mer utsatte for overgrep enn kvinner uten funksjonsnedsettelse, for det andre at utsattheten for overgrep øker med graden av sårbarhet, her forstått som avhengighet av støttetjenester og hjelpemidler, og for det tredje at kvinnenes livssituasjon har betydning for hvordan overgrepene oppleves og mestres, og for hvorvidt kvinnene søker støtte fra private eller offentlige aktører.

I den første delen av dette notatet vil jeg presentere et par andre relevante spørreundersøkelser, deretter det metodiske opplegget for denne undersøkelsen, samt sammenligning av utvalgte kjennetegn for de to utvalgsgruppene. I den andre delen vil jeg presentere resultatene fra spørreundersøkelsen, først omfanget av overgrep fordelt på ulike typer av overgrep, deretter ulike kategorier av overgripere, ulike arenaer for overgrepene, hvilke konsekvenser overgrepene har hatt for kvinnene, hvilken hjelp og støtte de eventuelt har fått, og hva de selv mener er bakgrunnen for overgrepene. I den tredje og avsluttende delen vil jeg sammenligne resultatene fra denne undersøkelsen med resultatene fra de to andre spørreundersøkelsene, før jeg konkluderer med hva vi så langt kan si om omfanget av overgrep mot kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse.

Andre relevante spørreundersøkelser

Kvinner med funksjonsnedsettelse lenge vært en neglisjert gruppe både innen forskning om funksjonshemming, kjønnsforskning og forskning om vold. Kun de siste tiårene har vi sett en økt interesse for denne gruppen, men fortsatt finnes det få studier som har fokusert på overgrep og vold mot kvinner med funksjonsnedsettelse. Det finnes to gode litteraturstudier om henholdsvis vold mot kvinner med funksjonsnedsettelse (Bjerre & Jørgensen 2002) og seksuelle overgrep mot personer med funksjonsnedsettelse (Muff 2001). I mine to tidligere notater har jeg sett på den forskningen som har vært basert på kvalitative studier, og jeg vil derfor i dette notatet begrense meg til å se nærmere på de få kvantitative studiene som hittil har vært utført om dette temaet.

Når det gjelder forekomsten av vold og overgrep mot kvinner med funksjonsnedsettelse, finnes det i hovedsak to spørreundersøkelser som er av interesse for denne spørreundersøkelsen. Den ene er utført i Canada (DAWN 1988) og den andre i USA (Nosek et al. 1998). I den kanadiske studien som ble foretatt av DisAbled Women's Network (DAWN), ble respondentene rekruttert fra ulike interesseorganisasjoner. Det kom svar fra 245 kvinner (svarprosent på 24), og av disse var over halvparten kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse. Respondentene ble spurt om de noen gang hadde vært utsatte for voldtekt, overgrep eller angrep uten at disse begrepene ble nærmere definert. Totalt sett svarte 40 prosent at de hadde vært utsatte for en eller annen type av overgrep i løpet av sitt liv. Av disse sa 12 prosent at de hadde blitt voldtatte, 15 prosent at de hadde blitt utsatte for fysiske overgrep, mens 64 prosent oppgav at de var blitt utsatte for verbale overgrep. Overgrepene ble i de fleste tilfellene utført av en person som kvinnene kjente, slik som ektemenn/partner (37 %) og foreldre (15 %), men også av fremmede (28 %), særlig i forbindelse med voldtekter.

Den amerikanske spørreundersøkelsen som ble foretatt av Center for Research on Women with Disabilities (CROWD) i Houston, Texas baserte seg på en større nasjonal spørreundersøkelse, hvor 1150 kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse ble rekruttert gjennom såkalte "independent living centers". Disse kvinnene fikk tilsendt to kopier av spørreskjemaet, et til seg selv og et som de skulle gi til en venninne uten funksjonsnedsettelse. Totalt besvarte 946 kvinner spørreskjemaene (svarprosent på 45), fordelt på 504 kvinner med og 442 kvinner uten fysiske funksjonsnedsettelse. Spørreundersøkelsen hadde først og fremst fokus på helse og seksualitet, men kvinnene ble i tillegg spurt om de noen gang hadde opplevd fysiske, psykiske og/eller seksuelle overgrep. Resultatene viste at 62 prosent av kvinnene i begge gruppene hadde vært utsatte for et eller flere overgrep i løpet av sitt liv, først og fremst emosjonelle overgrep (52 % i hovedgruppen og 48 % i sammenligningsgruppen), fysiske overgrep (36 % i begge gruppene) og seksuelle overgrep (40 % mot 37 %). Det var ingen statistisk signifikante forskjeller mellom de to gruppene. I begge gruppene var overgriperne av den fysiske og psykiske volden som oftest kvinnenes ektemann/samboer etterfulgt av deres foreldre, mens utøverne av de seksuelle overgrepene i begge gruppene i hovedsak var ukjente personer. Selv om de reelle forskjellene mellom de to gruppene var små, viste undersøkelsen at kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse var utsatte for overgrep over en signifikant lengre periode enn kvinner uten funksjonsnedsettelse (7,4 år mot 5,6 år). I tillegg var kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse signifikant mer utsatte for overgrep fra helsepersonell og omsorgsgivere enn kvinner uten funksjonsnedsettelse (14 % mot 4 %).

I Europa og Norden har vi ikke tilsvarende spørreundersøkelser om omfanget av alle typer av overgrep mot kvinner med funksjonsnedsettelse. I anledning av at EU-kommisjonen satte temaet på dagsorden, ble det utført en spørreundersøkelse i flere europeiske land, men resultatene var beheftet med for stor usikkerhet til å bli publisert (EDF 1999). I Norge er det gjort to retrospektive spørreundersøkelser om omfanget av seksuelle overgrep mot henholdsvis døve/tunghørte og blinde /svaksynte barn av begge kjønn (Kvam 2001, 2003). Når det gjaldt jentene, viste den ene studien at forekomsten av seksuelle overgrep mot de som ble døve i alderen 0-8 år lå på 40 prosent, mens forekomsten i den andre studien av de som ble synshemmet i alderen 0-18 år var 26 prosent, og for de som ble synshemmet etter 18 år var den 20 prosent. Disse resultatene ble sammenlignet med en undersøkelse utført av Folkehelse, hvor forekomsten av seksuelle overgrep mot kvinner i Norge i denne perioden lå på 19 prosent (referert i Kvam 2003).

Som vi har sett, stemmer tallene i den amerikanske og den kanadiske undersøkelsen dårlig overens med hverandre. Tendensene i datamaterialet peker imidlertid i samme retning ved at det i begge undersøkelsene er snakk om relativt høye totaltall, samtidig som det er de emosjonelle/psykiske overgrepene som rangerer høyest. Avvikene mellom undersøkelsene skyldes sannsynligvis ulike utvalg både i størrelse og type, samt ulik grad av presisering av de begrepene som er brukt. Bare den amerikanske undersøkelsen har en sammenligningsgruppe, og denne undersøkelsen er derfor av spesiell interesse for den foreliggende undersøkelsen. Den påviser imidlertid ingen signifikante forskjeller mellom de to gruppene med unntak av at kvinner med funksjonsnedsettelse er utsatte for overgrep over en lengre periode, samt i større grad av helsepersonell og omsorgsgivere enn kvinner uten funksjonsnedsettelse. Jeg vil komme tilbake til en sammenligning av resultatene fra disse spørreundersøkelsene med resultatene fra den foreliggende undersøkelsen.

Metodisk opplegg

Å utføre en spørreundersøkelse av omfanget av ulike typer av overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse, reiser flere utfordringer. På grunn av begrensede ressurser ble utvalget av respondenter avgrenset til kvinnelige medlemmer i Norges Handikapforbund, og undersøkelsen kan derfor ikke sies å være representativ. Av en liste med ca 600 adresser over kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse ble det foretatt et tilfeldig utvalg av 300 kvinner over 18 år. Etter mønster av den amerikanske undersøkelsen ble det sendt to spørreskjemaer til hver av disse kvinnene, et som de selv skulle fylle ut og et som de skulle be en venninne uten fysiske funksjonsnedsettelse fylle ut. Dette ble gjort i et forsøk på å lage en sammenligningsgruppe som sosioøkonomisk sett skulle samsvare mest mulig med hovedgruppen. Hvorvidt de gjør det, er imidlertid vanskelig å si, siden vi ikke vet hvem av sine venninner respondentene valgte. Mange returbrev reduserte det opprinnelige utvalget til 244. Av disse svarte 133 i hovedgruppen (svarprosent på 55) og 69 i sammenligningsgruppen (svarprosent på 36) som gav en samlet svarprosent på 41.

Siden temaet vold og overgrep er et svært sensitivt tema, er en svarprosent på 41 rimelig bra, også sammenlignet med de to internasjonale, hvor svarprosentene var på henholdsvis 24 og 45 prosent. Det var forventet at svarprosenten fra sammenligningsgruppen ville bli

vesentlig lavere enn for hovedgruppen, siden sistnevnte ville være mindre motivert til å besvare spørreskjemaet. Mens den totale svarprosenten er akseptabel, blir antallet respondenter, når vi bryter det ned på ulike kategorier for å foreta statistiske tester, i noen tilfeller lite, særlig i sammenligningsgruppen. Det ble benyttet en statistisk analyse i form av kjikvadrattester for å undersøke, hvorvidt eventuelle forskjeller mellom de to gruppene var tilfeldige eller ikke. Den angitte p-verdien er en verdi som angir sannsynligheten for at forskjellene er tilfeldige. I denne undersøkelsen betyr en p- verdi på 0,05 eller lavere at forskjellene er statistisk signifikant. Det er beregnet prosentverdier, selv om antallet respondenter i en del tilfeller er relativt lite. Dette gjør at vi må tolke disse tallene med en viss forsiktighet.

Spørreskjemaet ble utarbeidet, slik at det skulle passe for begge utvalgsgruppene. De fleste av spørsmålene ble stilt likelydende til begge gruppene og bare et mindre antall ble kun rettet mot kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse (se vedlegg 1). Spørreskjemaet bestod av tre deler, hvor den første delen omfattet spørsmål angående bakgrunnsvariabler, slik som alder, sivil status, antall barn etc, samt noen spesifikke spørsmål angående funksjonsnedsettelsene til kvinnene i hovedgruppen. Den andre delen av spørreskjemaet fokuserte på respondentenes nåværende levestandard, slik som utdanning, inntekt, helsesituasjon etc., mens den tredje delen rettet søkelyset mot eventuelle overgrep, spesifisert på typer av overgrep, kategorier av overgripere, arenaer for overgrep, konsekvenser som overgrepene hadde hatt, personer kvinnene hadde fortalt om overgrepene, type hjelp og støtte de eventuelt hadde fått, samt deres forståelse av årsakene til overgrepene.

Selv om hver av kategoriene av overgrep ble eksemplifisert i spørreskjemaet, kan respondentene fortsatt hatt problemer med å skille dem fra hverandre. Noen overgrep kan ha vært av både fysisk og psykisk karakter, og det kan derfor ha vært vanskelig å bestemme hvilken hovedkategori de skulle plasseres i. Kategorien med institusjonelle overgrep kan også ha vært problematisk, siden disse overgrepene også kan ha blitt kategorisert som fysiske, psykiske og seksuelle. På tross av disse problemene mener jeg at undersøkelsen kan gi oss viktige innsikter i hovedtendensene angående omfanget av overgrep mot kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse. Undersøkelsen kan derfor gi et bidrag til den svært begrensede kunnskapen vi har om dette temaet og samtidig reise nye spørsmål som bør følges opp.

Kjennetegn ved utvalgsgruppene

Vi skal først foreta en sammenligning av et utvalg av demografiske kjennetegn for de to gruppene. Deretter skal vi se nærmere på hva som karakteriserer hovedgruppen mht. type og grad av funksjonsnedsettelse og behov for assistanse, samt på spesifikke kjennetegn ved hovedgruppen.

Når vi ser på bakgrunnsvariablene for de to respondentgruppene, er det noen likheter, men også vesentlige forskjeller. I begge gruppene var over halvparten av kvinnene over 50 år. Færre kvinner med funksjonsnedsettelse var gifte eller samboende på tidspunktet for undersøkelsen (56 % og 69 %), mens noenlunde den samme andelen kvinner i begge gruppene hadde et eller flere barn (42 % mot 43 %). Når det gjaldt utdanning, hadde en noe lavere andel kvinner med funksjonsnedsettelse høgskole- eller universitetsutdanning

sammenlignet med kvinner uten funksjonsnedsettelse (26 % mot 32 %). Forskjellene ble enda tydeligere, når vi sammenlignet andelen som hadde heltidsjobb i de to gruppene. Fem prosent av kvinnene med funksjonsnedsettelse hadde heltidsjobb sammenlignet med 46 prosent av kvinnene i sammenligningsgruppen. Forskjellen var imidlertid vesentlig mindre, når det gjaldt andelen med deltidsjobb (8 % mot 12 %). Tilsvarende hadde 71 prosent i hovedgruppen uføretrygd som viktigste inntekt mot 18 % i sammenligningsgruppen. Sett under ett hadde svært få av kvinnene med funksjonsnedsettelse egen inntekt sammenlignet med kvinner uten funksjonsnedsettelse (7 % mot 69 %). Langt færre i hovedgruppen svarte at deres helsesituasjon var ”svært tilfredsstillende” i forhold til sammenligningsgruppen (6 % mot 40 %), men forskjellen var vesentlig mindre blant dem som svarte at helsetilstanden var ”tilfredsstillende” (44 % mot 46 %).

Hovedgruppen som bestod av kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse, hadde flere felles kjennetegn. Langt de fleste av respondentene oppgav at de hadde en bevegelsesnedsettelse (89 %), mens en noe mindre gruppe (27 %) hadde en sansemessig funksjonsnedsettelse og en enda mindre gruppe (19 %) hadde andre fysiske funksjonsnedsettelse. Nesten halvparten av respondentene (46 %) oppgav at de hadde mer enn en funksjonsnedsettelse, og langt de fleste (78 %) hadde en ervervet funksjonsnedsettelse.

Når det gjaldt kvinnenes egne vurderinger av graden av sin funksjonsnedsettelse, oppgav flertallet at den var ”middels stor” (48 %), mens et mindretall vurderte den som ”stor” (34 %) og den resterende delen som ”liten” (17 %). De fleste av respondentene (54 %) var rullestolbrukere. På spørsmålet om graden av avhengighet av assistanse, svarte en tredjedel at den var ”liten” (36 %), mens en annen tredjedel svarte ”middels” (32 %), en noe mindre andel ”stor” (18 %) og en liten andel ”ikke eksisterende” (13 %).

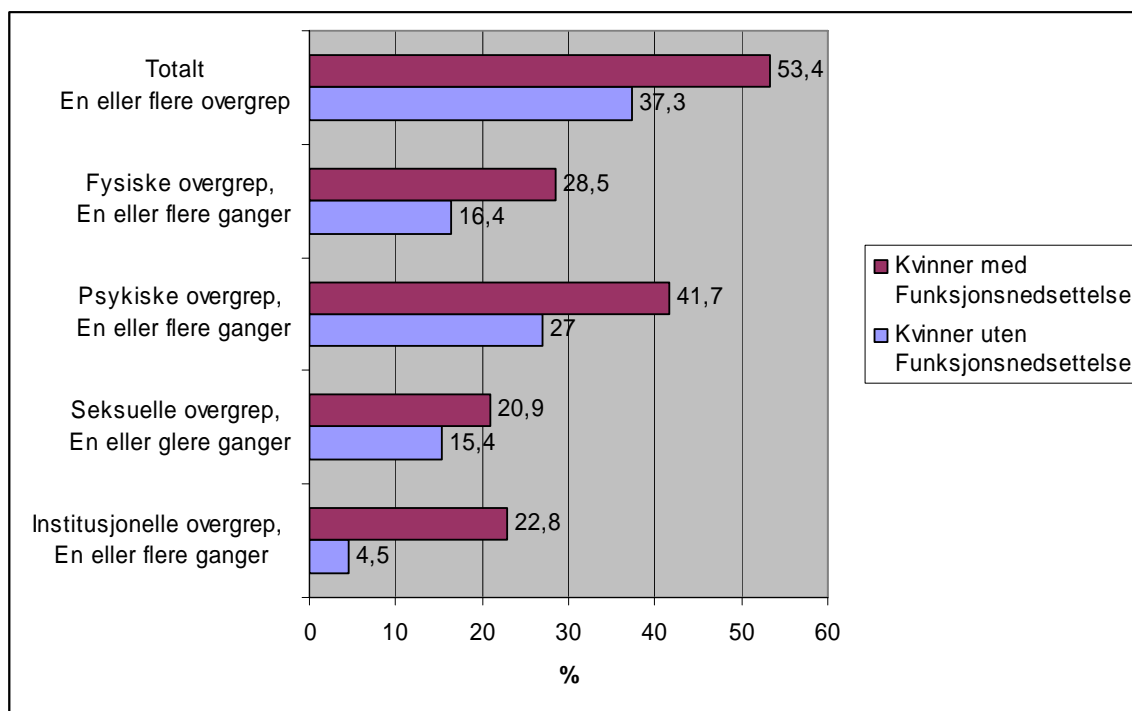
Flesteparten av kvinnene i hovedutvalget hadde med andre ord en bevegelsesnedsettelse som var ervervet. Nesten halvparten hadde mer enn en funksjonsnedsettelse, og litt over halvparten brukte rullestol. Nesten halvparten av kvinnene i utvalget vurderte selv sin funksjonsnedsettelse som ”middels stor”. Den ene halvparten vurderte sin avhengighet av funksjonsassistanse som ”middels” eller ”stor”, mens den andre halvparten vurderte denne som ”liten” eller ”ikke eksisterende”.

Del II Resultater

Omfanget av ulike typer overgrep

I dette kapitlet skal vi se på resultatene fra spørreundersøkelsen som i første omgang gjelder omfanget av overgrep totalt og fordelt på ulike typer overgrep. Deretter følger ulike avsnitt som omtaler henholdsvis typen overgripere, arenaer for overgrepene, konsekvenser av overgrepene, personer respondentene har fortalt om overgrepene, type hjelp og støtte de eventuelt har mottatt, samt deres vurderinger av årsakene for overgrepene. I teksten er prosenttallene angitt i parentes og med tallene som gjelder hovedgruppen først.

Figur 1 Omfanget av ulike typer overgrep sett under ett (N=201)

I korte trekk viser figuren at totalt sett har kvinner med funksjonsnedsettelse større sjanser for å oppleve overgrep enn kvinner uten funksjonsnedsettelse. Videre har de større sjanser for å bli utsatte for fysiske og institusjonelle overgrep enn kvinner uten funksjonsnedsettelse, men like store sjanser for å bli utsatte for psykiske og seksuelle overgrep enn dem.

Ved nærmere ettersyn ser vi at det totale omfanget av alle typer overgrep i denne undersøkelsen utgjorde henholdsvis 53 prosent for kvinner med fysisk funksjonsnedsettelse og 37 prosent for kvinner uten funksjonsnedsettelse. Det er med andre ord en signifikant sammenheng mellom det å oppleve en eller annen type overgrep og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse ($P=0,023$). Totalt sett har dermed kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse større sjanser for å oppleve overgrep enn kvinner uten tilsvarende funksjonsnedsettelse.

Når vi ser nærmere på de ulike typene av overgrep, er bildet noe mer variert. På den ene siden viste de statistiske testene at det var en signifikant sammenheng mellom det å ha opplevd fysiske overgrep og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse ($P= 0,043$), samt mellom det å ha opplevd institusjonelle overgrep og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse ($P= 0,001$). På den andre siden var det ingen signifikante sammenhenger mellom det å ha vært utsatt for psykiske eller seksuelle overgrep og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse. Kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse har med andre ord like store sjanser for å bli utsatte for psykiske og seksuelle overgrep, mens kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse har større sjanser til å bli utsatte for fysiske og institusjonelle overgrep enn kvinnene i sammenligningsgruppen.

Dersom vi ser nærmere på fordelingen av de fysiske overgrepene, som ble konkretisert til å ha blitt slått, fysisk mobbet eller skadet på annen måte, viser figuren at kvinnene med fysiske funksjonsnedsettelse var nesten dobbelt så utsatte for denne typen av overgrep som kvinnene uten slike funksjonsnedsettelse (28 % mot 16 %). Forskjellen var signifikant, noe som kan ha sammenheng med at flesteparten av respondenten var kvinner med nedsatt bevegelsesevne. Dette blir understreket av at dataene over hyppigheten av overgrepene viste at den største forskjellen mellom de to gruppene var i kategorien ”mange ganger” (11 % mot 1 %).

Som vi også ser av figuren, var psykiske overgrep i betydningen som trusler, trakasseringer, psykisk mobbing, neglisjering eller isolering, den typen av overgrep som begge gruppene opplevde mest av (43 % mot 31 %), uten at forskjellen mellom gruppene var signifikant. Igjen viste hyppigheten av denne typen overgrep at kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse hadde opplevd dette oftere (”mange ganger”) enn kvinnene i sammenligningsgruppen (20 % mot 7 %).

Seksuelle overgrep omfattet både seksuelt krenkende ytringer og handlinger, som for eksempel slibligheter, beføling, blotting og voldtekt. Også i denne kategorien var det flere kvinner med enn uten fysiske funksjonsnedsettelse som hadde opplevd slike overgrep (21 % og 14 %), selv om forskjellen ikke var statistisk signifikant. Det var heller ikke forskjellen i hyppigheten av seksuelle overgrep. De fleste rapporterte at de hadde vært utsatte for seksuelle overgrep ”en gang” (11 % og 7 %).

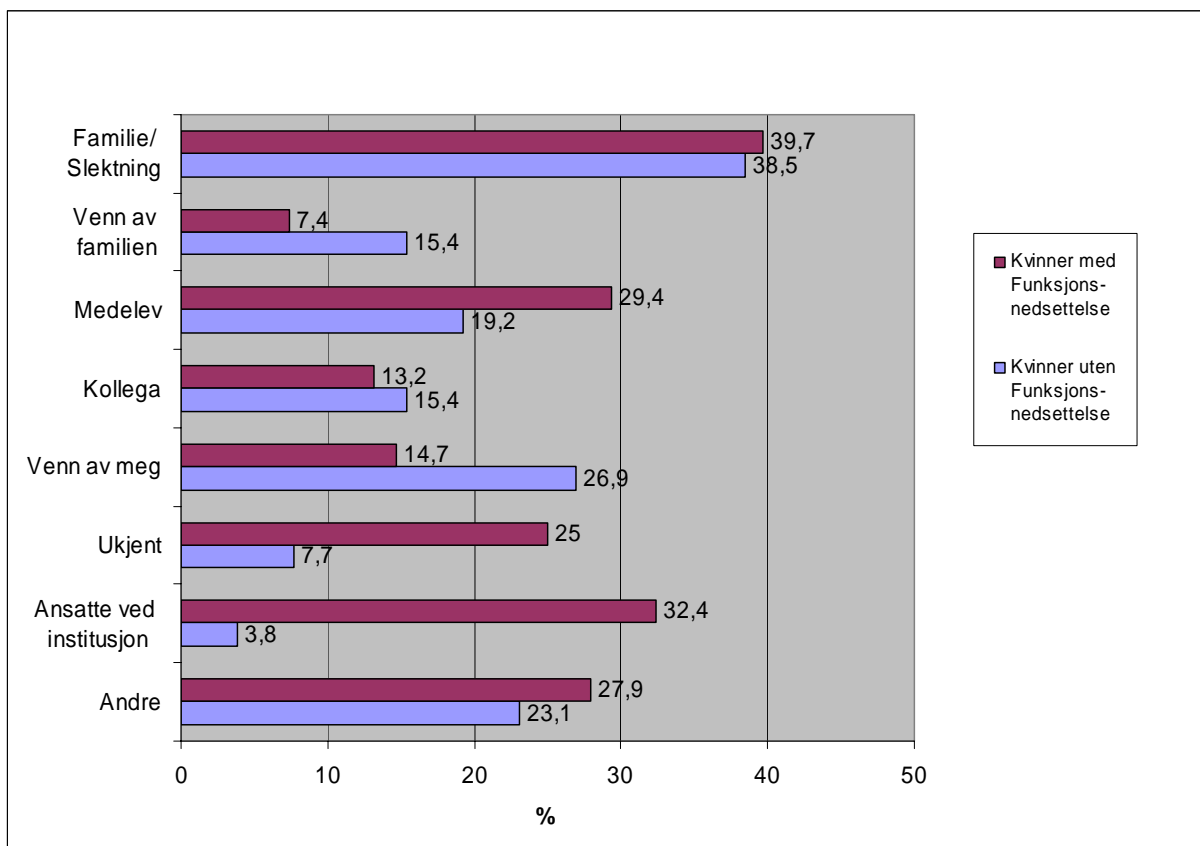
Kategorien institusjonelle overgrep omfattet overgrep på grunn av regler, rutiner o.l. som hadde ført til maktovergrep i relasjon til ulike institusjoner. Ikke uventet var det flere kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse som hadde opplevd denne typen overgrep sammenlignet med de uten funksjonsnedsettelse (23 % mot 3 %), en forskjell som var statistisk signifikant. Dette kan forklares ved at hovedgruppen oftere er i kontakt med hjelpeapparatet, slik som sykehus, hjemmesykepleie og hjelpemiddelsentraler, enn sammenligningsgruppen. Hyppigheten av denne typen overgrep ble av flertallet anslått til ”noen ganger” (14 % mot 9 %).

Vi kan konkludere med at det var en statistisk signifikant sammenheng mellom det å ha opplevd overgrep totalt sett og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse. Kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse var nesten dobbelt så utsatte for fysiske overgrep som kvinner uten funksjonsnedsettelse. Denne forskjellen var også signifikant og kan forklares med at kvinner med nedsatt bevegelsesevne er mer utsatte for fysiske overgrep enn andre kvinner. Psykiske overgrep var den typen overgrep som begge gruppene hadde opplevd hyppigst, og også her var kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse mer utsatte, men forskjellen var ikke signifikant. Noen flere kvinner med enn uten nedsatt fysisk funksjonsevne hadde opplevd seksuelle overgrep uten at forskjellen var signifikant. Den største forskjellen mellom de to gruppene gjaldt imidlertid institusjonelle overgrep, hvor kvinnene med fysiske funksjonsnedsettelse var fem ganger mer utsatte som kvinnene uten funksjonsnedsettelse, og hvor de statistiske testene viste en signifikant sammenheng.

Kategorier av overgripere

I dette avsnittet skal vi først se på fordelingen av de ulike kategoriene av overgripere for overgrepene sett under ett. Dernest skal vi se på fordelingen for de enkelte typene av overgrep, dvs. fysiske, psykiske, seksuelle og institusjonelle overgrep hver for seg, før vi oppsummerer resultatene.

Figur 2 Ulike kategorier av overgripere sett under ett (N= 201)

Fordelingen av ulike typer av overgripere totalt sett viste at det bare var kategoriene "ukjent" ($P=0,050$) og "ansatte" ($P=0,002$), hvor forskjellene var signifikante. Det var med andre ord en sammenheng mellom det å ha blitt utsatt for overgrep av ukjente eller av ansatte på institusjoner og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse. I de andre kategoriene var det også forskjeller mellom gruppene, men ingen av dem var signifikante. I begge gruppene rangerte, som vi ser av figur 2, kategorien "familie/slektning" på topp etterfulgt av "ansatte" for hovedgruppen og "en venn av meg" for sammenligningsgruppen.

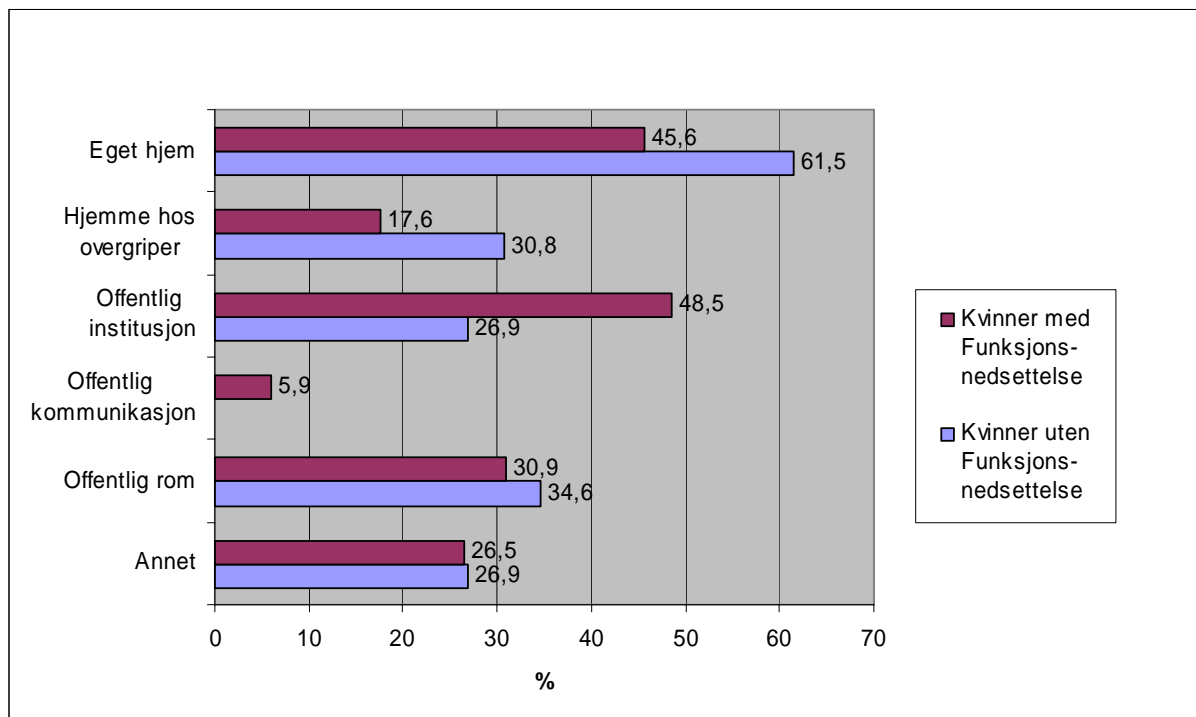
Det øvrige datamaterialet viser at når vi ser på fordelingen av overgripere for de ulike typene av overgrepene, finner vi at hovedovergriper for de fysiske overgrepene i begge gruppene var "familie/ slektning" (38 % mot 42 %). De statistiske testene var imidlertid bare signifikante for kategorien "en venn av meg", hvor, noe uventet, kvinnene uten funksjonsnedsettelse var mer utsatte enn kvinner med funksjonsnedsettelse ($P=0,003$). De som først og fremst stod for de psykiske overgrepene var for hovedgruppen vår "ansatte ved institusjoner" (32 %), mens det for sammenligningsgruppen var "familie/slektninger" (32 %). Her fant vi bare en signifikant sammenheng mellom kategorien "ansatte" og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse ($P=0,007$). Når det gjaldt de seksuelle overgrepene var overgriperne for kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse enten "familie/ slektninger" (32 %) eller "en ukjent" (32 %), mens det for kvinner uten fysiske funksjonsnedsettelse først og fremst var "familie /slektninger" (23 %). Her var det ingen signifikante sammenhenger mellom type overgriper og det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse. De hyppigste overgriperne for de institusjonelle overgrepene var "andre ansatte" (43 %), slik som ansatte ved trygdekantor, sosialkantor og arbeidskantor og rehabiliteringsinstitusjoner, etterfulgt av "ansatte i sykehus" (37 %). I sammenligningsgruppen var det for få tilfeller av institusjonelle overgrep til å ta med her.

For overgripere sett under ett var det med andre ord bare i kategoriene "ukjente" og "ansatte i institusjon" at forskjellene mellom de to utvalgsgruppene var statistisk signifikante. I begge utvalgsgruppene rangerte kategorien "familie/ slektning" på topp for alle typer overgrep sett under ett, noe som viser at det først og fremst var personer i de to nære relasjoner som var overgripere. Videre var hovedovergriper for de fysiske overgrepene "familie/slektninger" i begge utvalgsgruppene, mens de som stod for de psykiske overgrepene var for hovedgruppen "ansatte i institusjon" og for sammenligningsgruppen "familie/slektninger". De seksuelle overgriperne var for kvinner med funksjonsnedsettelse "familie/slektninger" eller "en ukjent" og for kvinner uten funksjonsnedsettelse først og fremst "familie/slektninger". Overgriperne for de institusjonelle overgrepene var for hovedgruppen "andre ansatte" etterfulgt av "ansatte i sykehus", mens denne type overgripere nesten ikke eksisterte i sammenligningsgruppen.

Arenaer for overgrep

I dette avsnittet skal vi først se på fordelingen av ulike typer arenaer for alle overgrep totalt sett, deretter på fordelingen for de ulike typer overgrep enkeltvis, før vi oppsummerer resultatene for alle kategoriene.

Figur 3 Ulike typer arenaer for overgrepene sett under ett (N=201)

Fordelingen av det totale antallet overgrep på ulike typer av arenaer bekrefter tendensen fra forrige figur. For alle typer av overgrep sett under ett var det bare arenaen ”offentlig institusjon” som viste en signifikant sammenheng ($P=0,047$), mens det for de øvrige arenaene ikke var noen signifikante sammenhenger mellom det å ha en fysisk funksjonsnedsettelse og arenaer for overgrep. For hovedgruppen rangerte ”offentlig institusjon” som overgrepsarena øverst, mens det for sammenligningsgruppen var ”eget hjem”. ”Eget hjem” rangerte på sin side som nummer to for kvinnene med funksjonsnedsettelse etterfulgt av ”offentlig rom”, som rangerte som nummer to for kvinnene uten funksjonsnedsettelse.

Ut fra det øvrige datamaterialet kan vi se at de fysiske overgrepene for hovedgruppens vedkommende foregikk i ”offentlige institusjoner” (48 %) etterfulgt av ”hjemme” (42 %), mens de for sammenligningsgruppen først og fremst skjedde ”hjemme” (75 %). Det ble kun påvist en signifikant sammenheng mellom fysiske overgrep som skjedde i ”overgriperens hjem” og det å ha en funksjonsnedsettelse ($P=0,049$). Psykiske overgrep fant for hovedgruppens vedkommende hovedsaklig sted i ”offentlige institusjoner” (44 %) og ”hjemme” (42 %), mens den blant kvinnene uten funksjonsnedsettelse først og fremst foregikk ”hjemme” (50 %). Vi fant ingen signifikante sammenhenger mellom type arenaer og det å ha en funksjonsnedsettelse, når det gjaldt de psykiske overgrepene. Heller ikke for seksuelle overgrep fant vi signifikante sammenhenger. Her var hovedarenaene for begge gruppene ”hjemme” (32 % mot 23 %) og ”ute” (26 % mot 31 %). Fordelingen av institusjonelle overgrep på de ulike arenaene var for hovedgruppen ”andre institusjoner” og ”sykehus”, men her kunne vi ikke påvise signifikante sammenhenger pga. manglende tilfeller i sammenligningsgruppen.

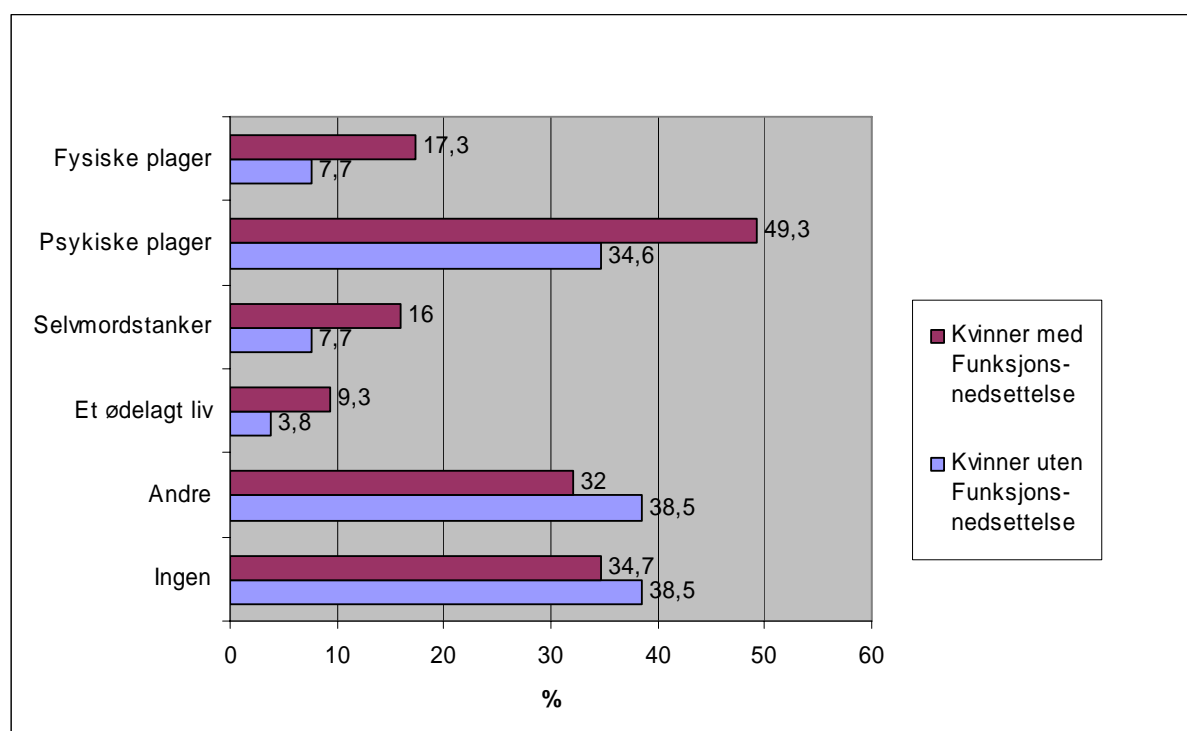
Vi kan oppsummere med å si at fordelingen av det totale antallet overgrep på de ulike arenaene langt på vei bekrefter mønstret fra forrige figur. I denne sammenhengen var det

bare arenaen "offentlige institusjon" som viste en statistisk signifikant forskjell mellom de to gruppene. Med unntak av "offentlig institusjon" som var på topp for hovedgruppen, var de ulike overgreparenaene noenlunde de samme for de to gruppene, dvs. "eget hjem" og "offentlig rom". De fleste av de fysiske overgrepene foregikk for hovedgruppens vedkommende i en "offentlig institusjon", mens den for sammenligningsgruppen først og fremst fant sted i "eget hjem". Den samme tendensen fant vi for de psykiske overgrepene, mens hovedarenaene for de seksuelle overgrepene for begge gruppene var i henholdsvis "eget hjem" og "ute". De institusjonelle overgrepene fant for hovedgruppens vedkommende først og fremst sted i "andre institusjoner" etterfulgt av "sykehus", mens tilsvarende tilfeller manglet i i sammenligningsgruppen.

Konsekvenser for overgrepene

I dette avsnittet skal vi se på fordelingen på ulike kategorier av konsekvenser først for alle typene av overgrep sett under ett, deretter på konsekvensene fordelt på de enkelte typene av overgrep, før vi til sist oppsummerer resultatene.

Figur 4 Ulike typer konsekvenser for overgrepene sett under ett. (N=201)

Figuren ovenfor viser at for hovedgruppen var den hyppigste konsekvensen psykiske plager (49 %), mens det for sammenligningsgruppen var "andre konsekvenser" (39 %), spesifisert bl.a. som "er skeptisk til menn", "er mer på vakt", "vanskelige forhold til familien", "problemer med seksuallivet", "legeskrekk" osv. Det er verdt å merke seg at ikke alle overgrepene nødvendigvis etterlater seg negative konsekvenser, idet kategorien "ingen konsekvenser" skårer ganske høyt i begge gruppene. Ingen av de statistiske testene gav signifikante utslag for noen av konsekvensene for alle typer av overgrep sett under ett.

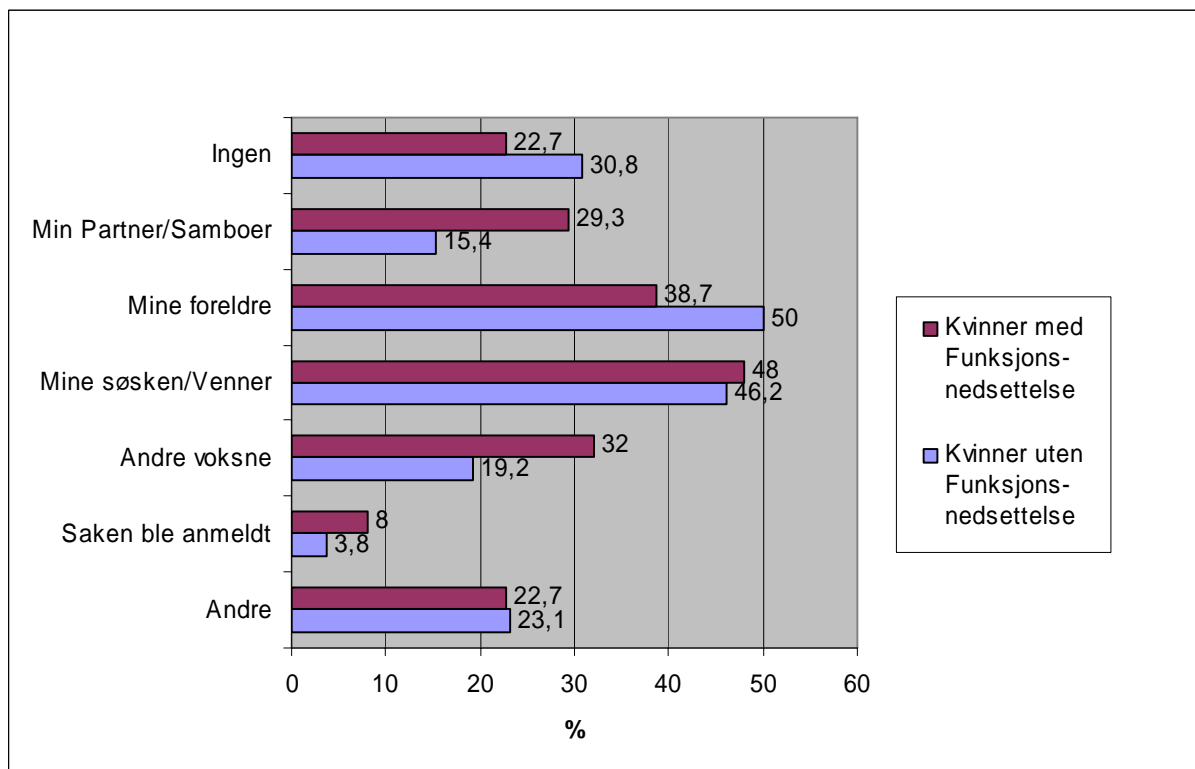
Når det gjaldt fordelingen av konsekvensene på de enkelte typene av overgrep, viste de øvrige dataene at konsekvensene av de fysiske overgrepene først og fremst var av emosjonell art i begge gruppene (50 % mot 42 %), men uten at noen signifikante sammenhenger ble påvist. Det samme var tilfellet for konsekvensene av psykiske, seksuelle og institusjonelle overgrep. Heller ikke her fant vi noen signifikante forskjeller. De mest utbredte konsekvensene av de psykiske overgrepene var, ikke uventet, ”psykiske plager” i begge grupper (47 % mot 36 %). For de seksuelle overgrepene var konsekvensene også ”psykiske plager” (42 % mot 23 %). Det samme var tilfellet for de institusjonelle overgrepene, hvor konsekvensene for hovedgruppen var ”psykiske plager” (37 %), mens tallene for sammenligningsgruppen var for små til å kunne inkluderes.

Vi kan med andre ord si at når det gjelder fordelingen av ulike typer konsekvenser for overgrepene sett under ett, var disse først og fremst ”psykiske plager” for hovedgruppen, mens de for sammenligningsgruppen var fordelt på henholdsvis ”andre konsekvenser” og ”ingen konsekvenser”. Ingen av de statistiske testene påviste noen signifikante forskjeller mellom gruppene. Konsekvensene av de fysiske overgrepene var først og fremst av psykisk art i begge gruppene. Det samme var tilfellet med konsekvensene for de psykiske, seksuelle og institusjonelle overgrepene som i varierende grad først og fremst var av emosjonell karakter.

Personer som ble fortalt om overgrepene

I dette avsnittet skal vi se på hvem kvinnene fortalte om overgrepene, først for alle overgrepene sett under ett, dernest for hver type overgrep, før vi gjøre en oppsummering av resultatene til slutt.

Figur 5 Ulike personer som ble fortalt om overgrepene sett under ett (N=201).

Av figuren ser vi at kvinnene i hovedgruppen først og fremst fortalte om overgrepene til sine "søsken eller venner" (48 %) og deretter til sine "foreldre" (39 %), mens rekkefølgen var omvendt for sammenligningsgruppen (46 % og 50 %). De statistiske testene viste imidlertid ingen signifikante sammenhenger mellom hvem de fortalte om overgrepene og det å ha en funksjonsnedsettelse.

Når det gjaldt de fysiske overgrepene, viste det øvrige datamaterialet at respondentene i begge gruppene først og fremst fortalte om disse overgrepene til "foreldrene", særlig gjaldt dette sammenligningsgruppen (28 % mot 33 %). Psykiske overgrep ble i hovedsak meddelt "søsken / venner" i begge gruppene (42 % og 42 %), mens seksuelle overgrep i hovedgruppen ble fortalt til "søsken / venner" (39 %), mens de fleste i sammenligningsgruppen svarte "ingen" (38 %). Kvinnene med fysiske funksjonsnedsettelser fortalte om sine institusjonelle overgrep først til sine "søsken/venner" (49 %), dernest til sine "partnere" (31 %) og så til sine "foreldre" (29 %). Tallene i sammenligningsgruppen var imidlertid for små til å bli tatt med.

Anmeldelser av overgrepene til politiet skjedde først og fremst for de fysiske overgrepene i begge gruppene (10 % mot 8 %), samtidig som kvinnene i hovedgruppen også anmeldte psykiske overgrep (3 %), mens ingen i sammenligningsgruppen gjorde det. Seksuelle overgrep ble bare anmeldt av et fåtall av kvinnene i hovedgruppen (3 %) mot ingen i sammenligningsgruppen. Ingen av de institusjonelle overgrepene ble anmeldt til politiet.

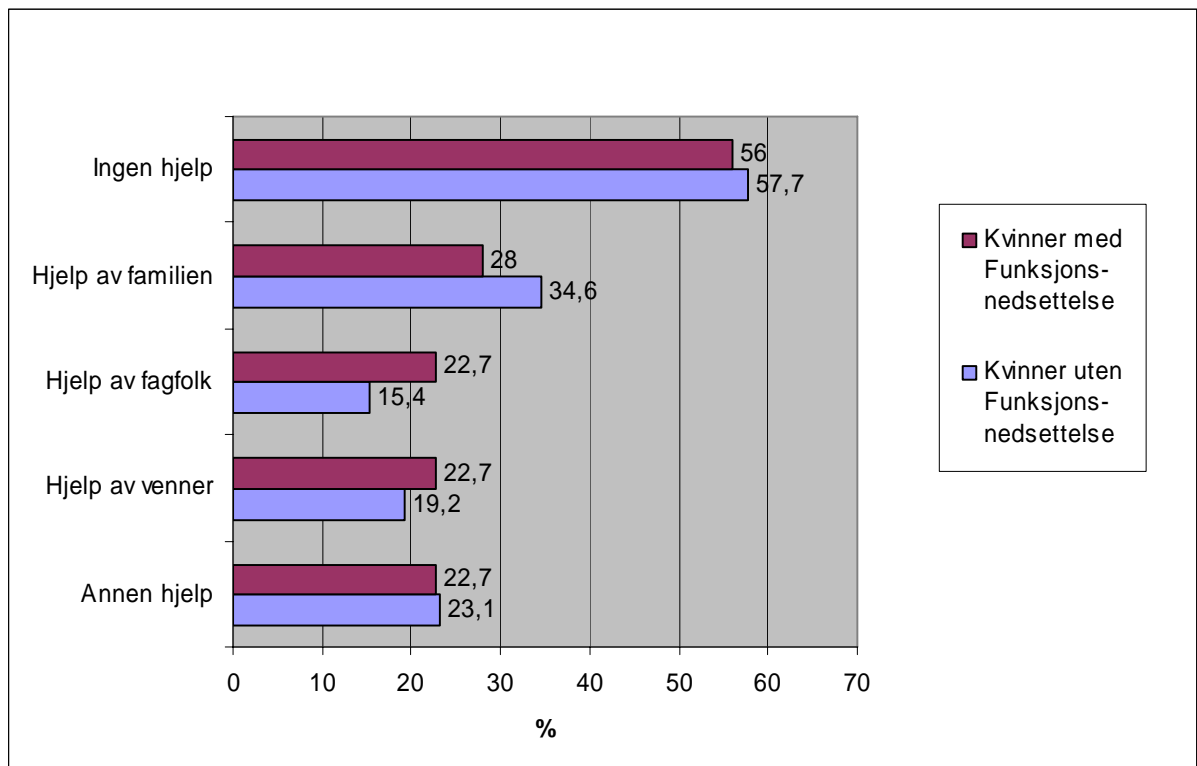
Vi kan med andre ord si at kvinnene i hovedgruppen først og fremst fortalte om overgrepene til sine "søsken / venner" og sine "foreldre", mens det omvendte var tilfellet for sammenligningsgruppen. De statistiske testene viste ingen signifikante sammenhenger mellom gruppene. Videre fortalte de som hadde vært utsatte for fysiske overgrep, det først

og fremst til sine "foreldre", mens de psykiske overgrepene i begge gruppene ble fortalt til "søsken/venner". De seksuelle overgrepene ble i hovedgruppen meddelt "søsken/venner", mens flertallet i sammenligningsgruppen ikke fortalte disse overgrepene til noen. Anmeldelse til politiet skjedde først og fremst av de fysiske overgrepene i begge gruppene, samtidig som hovedgruppen i noen grad anmeldte de psykiske overgrepene i motsetning til sammenligningsgruppen som ikke gjorde det. De seksuelle overgrepene ble bare i et fåtall tilfeller anmeldt av respondentene i hovedgruppen, og ikke av noen kvinner i sammenligningsgruppen. Ingen av de institusjonelle overgrepene ble anmeldt.

Typer hjelp som informantene fikk

I dette avsnittet ser vi på hvilken type hjelp, hvis noen, som respondentene har fått i etterkant av overgrepene, først for alle typer overgrep sett under ett, deretter fordelt på de enkelte typene overgrep, før vi avslutter med en oppsummering.

Figur 6 Ulike typer hjelp som ble mottatt sett under ett (N=201).

Med tanke på mulighetene for rehabilitering ble respondentene også spurt om hvilken type hjelp de eventuelt hadde fått. Ikke uventet svarte flertallet i begge gruppene at de ikke hadde fått noen hjelp (56 % og 58 %). Av de som hadde fått hjelp, fikk flere i sammenligningsgruppen enn i hovedgruppen hjelp av familien (35 % mot 28 %). Den statistiske testingen av datamaterialet viste ingen signifikante forskjeller i typen hjelp som ble mottatt i de to gruppene. Det var med andre ord ingen sammenhenger mellom det å ha en funksjonsnedsettelse og å få hjelp fra en spesifikk person, når vi ser på alle overgrepene under ett.

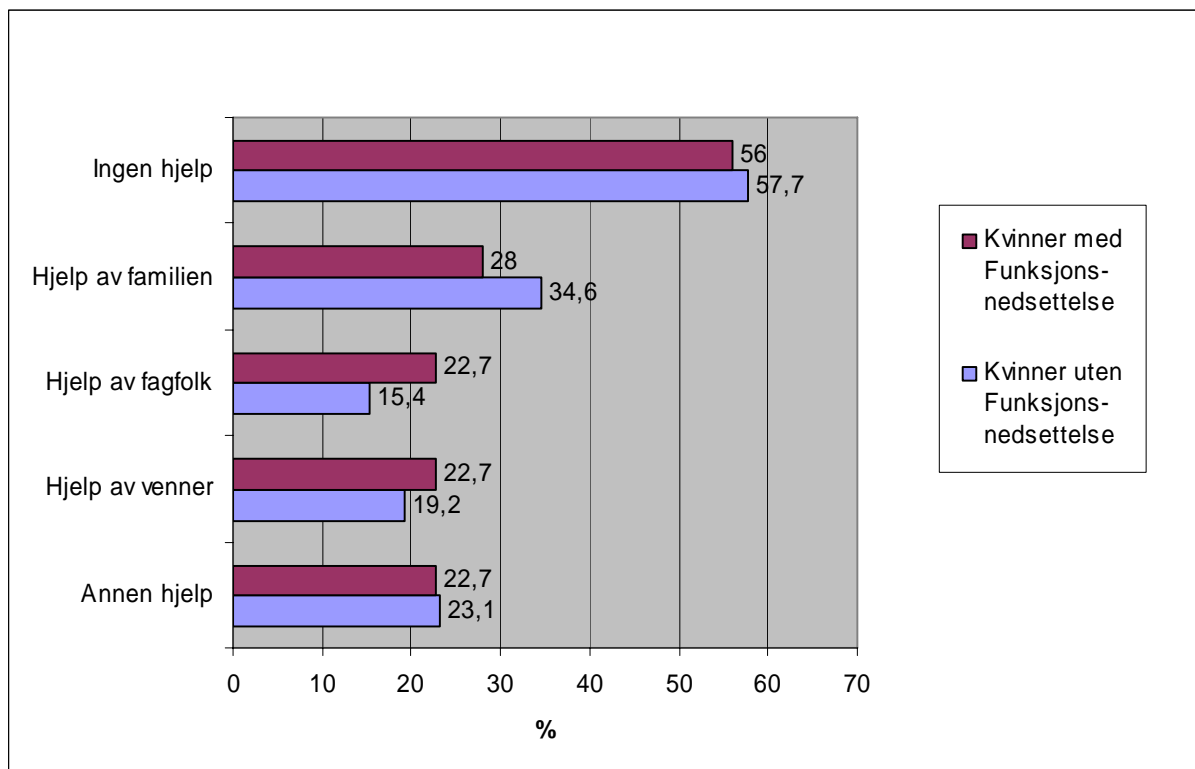
Det øvrige datamaterialet viste at et flertall i begge gruppene svarte "ingen hjelp" på spørsmålet om hvilken hjelp de hadde fått i forbindelse med fysiske overgrep (45 % og 33 %). Av de som hadde fått hjelp, svarte bare halvparten i hovedgruppen i forhold til sammenligningsgruppen (12 % mot 25 %) at de hadde fått hjelp av fagfolk med hensyn til fysiske overgrep. Dette er et tankekors tatt i betraktning av at kvinnene i hovedgruppen ble utsatt for nesten dobbelt så mange fysiske overgrep som sammenligningsgruppen. Det er grunn til å tro at kvinnene med fysiske funksjonshemninger enten ikke kjenner til eller tør søke fagfolk om hjelp, når de har vært utsatte for fysiske overgrep. Også blant de som hadde opplevd psykiske overgrep, var det nesten dobbelt så mange i hovedgruppen som svarte "ingen hjelp" sammenlignet med den andre gruppen (42 % mot 24 %). Også dette er urovekkende. Blant de som i begge gruppene fikk hjelp i forbindelse med psykiske overgrep, kom denne hjelpen særlig fra "familien" (27 % og 36 %) og fra "venner" (24 % og 23 %). Også når det gjaldt seksuelle overgrep, hadde et flertall i begge gruppene ikke fått hjelp av noen (61 % og 54 %). Dette er også bekymringsfylt med henblikk på de konsekvensene som vi vet seksuelle overgrep kan få for den enkelte. Et flertall i hovedgruppen hadde heller ikke fått hjelp i forbindelse med institusjonelle overgrep (37 %), mens et mindretall hadde fått hjelp fra "fagfolk" (20 %) eller "venner" (14 %) eller "familie" (11 %).

For overgrepene sett under ett svarte flertallet i begge gruppene at de ikke hadde fått noen hjelp for de overgrepene de hadde vært utsatte for. For øvrig fremkom det ikke noen signifikante forskjeller fra hvem kvinnene i de to gruppene hadde fått hjelp. Også når det gjaldt fysiske overgrep, fortalte et flertall i begge gruppene at ikke hadde fått noen hjelp. Videre hadde dobbelt så mange i sammenligningsgruppen fått hjelp av "fagfolk" enn i hovedgruppen, noe som er urovekkende. Tallene for de psykiske overgrepene viste også at det var nesten dobbelt så mange i hovedgruppen som i sammenligningsgruppen som ikke hadde mottatt noen hjelp. Også dette er urovekkende. Når det gjaldt seksuelle overgrep, svarte et flertall i begge gruppene at de ikke hadde mottatt noen hjelp. Det samme gjaldt institusjonelle overgrep, mens de få som hadde fått hjelp med denne typen overgrep, først og fremst hadde fått det fra "fagfolk" etterfulgt av "venner" og "familie".

Antatte årsaker til overgrepene

I dette avsnittet skal vi se på hvilke årsaker respondentene selv mente lå bak de overgrepene som de hadde vært utsatte for, først ser vi på overgrepene sett under ett, dernest på de enkelte overgrepene, før vi oppsummerer til slutt.

Figur 7 Ulike antatte årsaker til overgrepene sett under ett (N=201).

I denne undersøkelsen ble det gjort et forsøk på å få frem hva kvinnene selv mente hadde forårsaket overgrepene, slik det også ble gjort i intervjuundersøkelsen. Selv om dette temaet egner seg best for intervjuer, kan svarene fungere som et interessant supplement til de kvalitative data. Av figuren ovenfor fremgår det at kvinnene i begge gruppene først og fremst viste til makt i betydningen overgriperens rang og posisjon som en hovedgrunn til at overgrepene hadde skjedd (63 % og 66 %). Kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse nevnte sin funksjonsnedsettelse som årsak nummer to (41 %), mens kvinnene i sammenligningsgruppen nevnte "tilfeldigheter" som sin nummer to (42 %). Ingen av årsakskategoriene gav statistisk signifikante forskjeller mellom de gruppene. Det er med andre ord ingen signifikant sammenheng mellom det å ha en funksjonsnedsettelse og årsakene til hvorfor overgrepene skjer, når vi ser på alle overgrepene under ett.

Når vi i det øvrige datamaterialet ser på de antatte årsakene for hver av de enkelte typene av overgrep, ble de fysiske overgrepene i begge gruppene forklart med overgriperens "makt/posisjon". Dette ble i langt større grad gjort av kvinnene med funksjonsnedsettelse enn av kvinnene uten funksjonsnedsettelse (52 % mot 33 %). Det samme mønsteret finner vi, når det gjelder psykiske overgrep, hvor et flertall i begge gruppene også svarte "makt/posisjon" (59 % mot 64 %). Først når det gjaldt de seksuelle overgrepene, oppgav begge gruppene "kjønn" som hovedforklaring (55 % og 54 %) tett fulgt av "makt/posisjon" (48 % mot 31 %). Ikke uventet ble "makt/posisjon" oftest nevnt blant kvinnene med fysiske funksjonsnedsettelse, når det gjaldt institusjonelle overgrep (51 %), mens antallet slike overgrep i sammenligningsgruppen var for lite til å bli tatt med her.

Ut fra det som er sagt ovenfor, fremgår det at kvinnene i begge gruppene først og fremst forklarte overgrepene med henvisning til overgriperens makt og posisjon. Dette er i tråd

med det som kom frem i intervjuundersøkelsen. Ingen av årsaksforklaringene gav signifikante forskjeller mellom de to gruppene. Kategorien "makt/posisjon" ble også nevnt av flest kvinner i begge gruppene, når det gjaldt de fysiske og de psykiske overgrepene. Kategorien "kjønn" ble kun nevnt som en hovedforklaring vedrørende de seksuelle overgrepene, mens "makt/posisjon" ikke uventet ble oppgitt som hovedårsaken til de institusjonelle overgrepene. "Funksjonsnedsettelse" ble, noe uventet, ikke nevnt som en hovedforklaring for noen av de ulike overgrepene, og kom kun på andreplass hos hovedgruppen som årsaksforklaring for alle overgrepene sett under ett.

Del III Sammenligninger og konklusjon

Avslutningsvis vil jeg, der det er mulig, sammenligne resultatene fra denne spørreundersøkelsen med de to tidligere nevnte spørreundersøkelsene, når det gjelder omfanget og typer av overgrep, kategorier av overgripere, arenaer, konsekvenser, personer kvinnene har betrodd seg til, samt eventuell hjelp og støtte som de har fått. Til slutt vil jeg diskutere kvinnes og min forståelse av hvorfor overgrep mot kvinner med funksjonsnedsettelse skjer.

Sammenligninger av resultatene med andre undersøkelser

Dersom vi sammenligner resultatene for det totale omfanget av overgrep fra denne undersøkelsen med de to andre undersøkelsene, er det en viss diskrepans mellom tallene. Mens den amerikanske undersøkelsen opererer med et totaltall av overgrep mot kvinner både med og uten funksjonsnedsettelse på om lag 62 prosent, opererer den kanadiske undersøkelsen med et totaltall på omlag 40 prosent for kvinner med ulike fysiske funksjonsnedsettelse. Den foreliggende undersøkelsen ligger midt imellom med et totaltall på om lag 53 prosent, når det gjelder kvinner med funksjonsnedsettelse og på 37 prosent for sammenligningsgruppen av kvinner uten funksjonsnedsettelse. Disse tre undersøkelsene kan tyde på at det totale omfanget av overgrep mot kvinner med funksjonsnedsettelse ligger et sted mellom 40 og 62 prosent, selv om ingen av dem er representative for den befolkningsandelen som disse kvinnene reelt sett utgjør. Uansett snakker vi om relativt høye tall som det er viktig å synliggjøre og ytterligere stadfeste.

Forskjellene i resultatene mellom de tre eksisterende undersøkelsene kan skyldes flere forhold; størrelsen på utvalgene, hvor utvalget er trukket fra og på ulikheter i definisjonene av de ulike typene av overgrep. Når det gjelder størrelsen på utvalget, kommer den amerikanske undersøkelsen klart best ut. Den amerikanske undersøkelsen har også den fordel at den har en sammenligningsgruppe, og at utvalget i denne gruppen er noenlunde like stort som hovedgruppen. Den samme fordel har også den foreliggende undersøkelsen, men her er utvalget i sammenligningsgruppen vesentlig mindre enn i hovedgruppen, og derfor er også resultatene beheftet med en viss usikkerhet. Når det gjelder klargjøringer og avgrensinger av de ulike typene av overgrep, kommer den amerikanske og den foreliggende undersøkelsen bedre ut enn den kanadiske som i større grad har overlatt til respondentene selv å avgjøre hva de legger i de ulike kategoriene. Det spesielle med den foreliggende undersøkelse er at den har registrert institusjonelle overgrep som egen kategori, noe ingen av de andre undersøkelsene har gjort. Dette er en ofte oversett type overgrep, som det er viktig å synliggjøre, men som samtidig er problematisk å avgrense mot de andre typene av overgrep.

Når det gjelder fordelingen på de ulike typene av overgrep for kvinner med funksjonsnedsettelse, viser sammenligningen mellom den amerikanske og den norske undersøkelsen at omfanget av de psykiske/emosjonelle overgrepene er høyest og helt likt i begge undersøkelsene (52 % i begge). For øvrig ligger tallene i den amerikanske undersøkelsen høyere, både når det gjelder fysiske overgrep (36 % mot 29 %), og spesielt når det gjelder seksuelle overgrep (40 % mot 21 %). En tilsvarende sammenligning med den kanadiske undersøkelsen er vanskelig først og fremst på grunn av uklarheter i definisjonene av de ulike typene av overgrep, men også fordi denne undersøkelsen mangler en sammenligningsgruppe av kvinner uten funksjonsnedsettelser. Men også i den kanadiske undersøkelsen var verbale overgrep (64 %) den kategorien som kvinnene med fysiske funksjonsnedsettelser var mest utsatte for.

Fordelingen på ulike kategorier av overgripere og arenaer

Det er enda vanskeligere å gjøre sammenligninger for de tre undersøkelsene, når det gjelder fordelingen på ulike kategorier av overgripere og overgrepsarenaer. Dette skyldes først og fremst at kategoriene er noe forskjellige i de tre undersøkelsene, men dersom vi slår sammen noen av kategoriene, trer det fram et visst mønster. I alle de tre undersøkelser skårer kategorien "familie/slektninger" høyest. I den foreliggende undersøkelsen lå denne andelen på om lag 40 prosent, i den kanadiske på 52 prosent og i den amerikanske på over 60 prosent. Likeledes utgjør kategorien "ukjente" 25 prosent i denne undersøkelsen, 28 prosent i den kanadiske undersøkelsen, men kun 12 prosent i den amerikanske. I alle tre undersøkelsene var kategorien "ansatte" eller "helsearbeidere / assistenter" tatt med, men med et noe varierende innhold. Disse fordelte seg på henholdsvis 32 prosent i denne undersøkelsen mot 14 % i den amerikanske og 12 prosent i den kanadiske. Den høye andelen i den foreliggende undersøkelsen kan skyldes at vi opererte med en noe videre definisjon enn de to andre undersøkelsene, og at vi spesifikt spurte om institusjonelle overgrep.

Sett under ett, er overgriper i alle de tre undersøkelsene først og fremst en person som kvinnene har nære relasjoner til, med de problemer dette medfører med hensyn til hemmelighold, skam og problemer med å bryte ut eller be om hjelp, eventuelt levere inn politianmeldelse. Men samtidig som vi har fokus på overgrep i nære relasjoner, må vi ikke glemme at det også foregår overgrep fra andre personer, både fra ukjente og ikke minst fra de som er ansatt for å gi profesjonell hjelp og støtte til den gruppen vi omhandler her, dvs. kvinner med funksjonsnedsettelser. Dette er noe særlig den foreliggende undersøkelsen viser.

Verken i den amerikanske eller den kanadiske undersøkelsen ble kvinnene spurt spesifikt om arena for overgrepet, slik det ble gjort i den foreliggende undersøkelse. Oversikten over de mest utsatte arenaer for overgrep sammenfaller langt på vei med de funnene som er gjort vedrørende ulike typer av overgripere og bekrefter disse. For kvinner med funksjonsnedsettelser var det "offentlige institusjoner" som skåret høyest som overgrepsarenaer tett fulgt av "hjemme" og "offentlige rom". Fordelingen for kvinner uten funksjonsnedsettelser var noe annerledes med "hjemme" på topp etterfulgt av "offentlig rom" og "hjemme hos vedkommende". Forskjellen mellom de to gruppene er med andre ord at kvinnene med funksjonsnedsettelser i tillegg til å bli utsatt for overgrep på de samme arenaene som kvinner uten funksjonsnedsettelser, i tillegg er spesielt utsatte for overgrep i "offentlige institusjoner". Dette skyldes sannsynligvis at disse kvinnene er

særlig avhengige av tjenester fra disse institusjonene og derfor oppsøker dem oftere enn andre kvinner. Dette er noe det bør det rettes ytterligere fokus mot, samtidig som en bør begynne og diskutere hvilke strategier som bør settes inn for å motvirke dette.

Konsekvenser av overgrepene, betrodde personer og eventuell hjelp og støtte

Som nevnt tidligere, viste de statistiske testene, at det ikke var noen signifikante sammenhenger mellom ulike typer av konsekvenser av overgrepene og det å ha en funksjonsnedsettelse, dvs. at begge gruppene av kvinner hadde samme mulighet for å oppleve de ulike konsekvensene. I hovedgruppen ble det rapportert om flest ”psykiske plager”, mens ”ingen plager” skåret høyest i sammenligningsgruppen. Dette kan være en antydning om at kvinner med fysiske funksjonsnedsettelser opplever alvorligere konsekvenser av overgrepene enn kvinner uten funksjonsnedsettelser. De andre undersøkelsene har dessverre ikke registret tilsvarende data, slik at vi ikke kan foreta sammenligninger med disse..

De statistiske testene viste heller ingen signifikante sammenhenger mellom hvem kvinnene fortalte om overgrepene og det å ha en funksjonsnedsettelse. Kvinnene med funksjonsnedsettelser fortalte om overgrepene først og fremst til sine ”venner eller søsken” etterfulgt av sine ”foreldre”, mens det i sammenligningsgruppen var omvendt. I den kanadiske undersøkelsen ble kvinnene også spurt om de hadde fortalt noen om overgrepene. Mindre enn halvparten (43 %) svarte at de hadde fortalt om overgrepene til andre, men uten at disse personene ble definert nærmere. I den foreliggende undersøkelsen anmeldte en noe større andel av kvinnene med funksjonsnedsettelser overgrepene til politiet sammenlignet med kvinnene uten funksjonsnedsettelser (8 % mot 4 %). I den kanadiske undersøkelsen rapporterte imidlertid en langt høyere andel av kvinnene med fysiske funksjonsnedsettelser overgrepet til politiet enn i vår undersøkelse (29 %). Det er vanskelig å se hva som kan være forklaringen på dette.

Som nevnt tidligere, fortalte flertallet i begge utvalgsgruppene at de ikke hadde fått noen hjelp etter overgrepene (56 % og 58 %). Disse tallene sammenfaller godt med tallene fra den kanadiske undersøkelsen, hvor 55 prosent av dem som hadde vært utsatte for overgrep, sa at de ikke hadde fått noen hjelp etter overgrepene. I vår undersøkelse hadde de kvinnene med funksjonsnedsettelser som sa de hadde fått hjelp, primært fått denne støtten fra ”familie” eller ”venner”, mens en mindre andel hadde fått hjelp av ”fagfolk” (23 %). I den kanadiske undersøkelsen ble det rapportert at om lag 10 prosent hadde fått hjelp av fagfolk, spesielt fra krisesentrene, mens vår kategori ”fagfolk” også omfattet andre typer for faglig hjelp.

Mulige forklaringer på overgrepene

Et flertall av kvinnene både med og uten fysiske funksjonsnedsettelser mente at overgrepene sett under ett måtte forstås som maktutøvelser basert på overgriperens overlegne posisjon overfor dem selv (63 % og 65 %). Det samme svaret ble gitt både for de fysiske, psykiske og de institusjonelle overgrepene. Kjønn ble nevnt som hovedforklaringen på de seksuelle overgrepene, mens funksjonsnedsettelsen, noe uventet,

ikke ble nevnt som en hovedforklaring verken for overgrepene sett under ett eller de ulike typene av overgrep spesielt. Dette kan enten tolkes slik at funksjonsnedsettelsen ikke reelt sett inngår som en av de viktigste forklaringene på overgrepene eller at funksjonsnedsettelsen ligger implisitt i hovedforklaringen ”makt/posisjon”.

Disse resultatene stemmer langt på vei overens med de tilsvarende resultatene fra den tidligere intervjuundersøkelsen, hvor kvinnene også trakk fram maktaspektet som en viktig forklaring på hvorfor overgrep skjer (Olsvik 2004 a). Imidlertid trakk kvinnene som ble intervjuet, også fram andre forklaringer i diskusjonen om bakgrunnen for det enkelte overgrepet. Alder ble for eksempel trukket frem i forsøket på å forstå tilfeller med seksuelle overgrep mot barn, samt for å forstå mobbing og trakassering av medelever i skolen. Bar unntaksvis ble funksjonsnedsettelsen nevnt som hovedforklaring, og som oftest i forbindelse med overgrep i helseinstitusjoner, men også her ble makt/ posisjon trukket frem som vel så viktig. Funnene både fra intervju- og spørreundersøkelsen har fått meg til å se med nye øyne på mine hypoteser om at overgrepene langt på vei ville kunne forklares med de to sosiale dimensjonene kjønn og funksjonsnedsettelse. Dette har fått meg til å se nærmere på begrepet interseksjonalitet som et teoretisk perspektiv som synliggjør hvordan ulike historiske og situasjonsavhengige maktrelasjoner skapes ved og igjennom en gjensidig påvirkning av sosiale dimensjoner som kjønn, funksjonshemming, klasse, alder, etnisitet osv. Det kan se ut til at dette begrepet kan bidra til en bedre forståelse av de overgrepene som er omtalt i disse to undersøkelsene. I mitt neste notat vil jeg bruke dette begrepet i min videre analyse av datamateriale både av intervjuene og den foreliggende undersøkelsen.

Litteraturreferanser

Bjerre, L. & M. L. Jørgensen (2002). *Vold mod kvinder med handicap*. Formidlingscenter Øst, København.

DAWN (1988). *Beating the Odds: Violence and Women with Disabilities*. DAWN, Canada

European Disability forum (EDF) (1999). *Report on Violence and Discrimination against Disabled people*. European Disability Forum, Brussels.

Kvam, M. Hoem (2001). *Seksuelle overgrep mot døve barn i Norge: en retrospektiv analyse av situasjonen i barndommen for 431 voksne døve*. SINTEF Unimed, Oslo.

Kvam, M. Hoem (2003): *Seksuelle overgrep mot synshemmede barn i Norge: en retrospektiv analyse av situasjonen i barndommen for 502 voksne blinde og svaksynte*. SINTEF Unimed, Oslo.

Muff, E. Kirk (2001). *Seksuelle overgrep på mennesker med handicap – en litteraturstudie*, Sosialt Udviklingscenter SUS, København.

Nosak, M.A. et al. (1997). *National Survey of Women with Physical Disabilities: Final report*. Center for Research on Women with Disabilities (CROWD), Baylor College of Medicine, Houston, Texas.

Olsvik, V. Mathisen (2004a): “*Vulnerable, exposed and invisible?*” *A qualitative Study on Violence and Abuse against Women with Physical Disabilities*. ØF-notat nr.8/2004, Lillehammer.

Olsvik, V. Mathisen (2004b). “*Makt, avmakt og institusjonelle overgrep*”. *En kvalitativ studie av institusjonelle overgrep mot kvinner med fysiske funksjonshemninger*. ØF- notat nr. 09/2004, Lillehammer.

Vedlegg 1

Nettverk for kvinner med funksjonshemning

tlf 61 33 60 77 e-post: nettverk@c2i.net

Østlandsforskning
Eastern Norway
Research Institute

Invitasjon til deltakelse i forskningsprosjektet ”Levekår, helse og overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonshemninger ”

Vold og overgrep mot kvinner er et alvorlig samfunnsproblem. Nettverk for kvinner med funksjonshemning og Østlandsforskning ønsker å gjøre en spørreskjemaundersøkelse for å kartlegge omfanget av alle typer overgrep (fysiske, psykiske, seksuelle og strukturelle) mot kvinner med fysiske funksjonshemninger sammenlignet med kvinner uten funksjonshemninger. Undersøkelsen er finansiert av Stiftelsen Helse og rehabilitering. Med tillatelse fra Norges Handikappforbund sender vi ut spørreskjemaer til 300 kvinner over 18 år som er medlemmer i forbundet. Vi håper at du kan ta deg tid til å besvare det ene spørreskjemaet og gi det andre til en venninne som ikke har en funksjonshemming. Dere kan returnere spørreskjemaene i hver deres ferdigfrankerte konvolutt.

Du som adressat får tildelt et nummer som vi bruker ved puring, mens selve navnelisten oppbevares på et sikkert sted. Dere deltar begge i undersøkelsen på frivillig basis og kan når som helst trekke dere fra undersøkelsen ved å gi beskjed til oss. Undertegnede har taushetsplikt, og de opplysningene som blir gitt, behandles konfidensielt. Navnelisten og alle lagrede opplysninger vil bli slettet ved prosjektslutt dvs. innen 31.12.2006. Resultatene vil bli publisert i en rapport hvor dere begge vil være anonymisert, og som dere kan få tilsendt ved å henvende deg til Østlandsforskning. Prosjektet er vurdert av personvernombudet ved Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste AS. Dersom du har behov for flere opplysninger, kan du ta kontakt med forsker Vigdis Mathisen Olsvik på telefon 61 26 57 00 eller e-post vmo@ostforsk.no eller per brev som sendes til Østlandsforskning, Serviceboks, 2626 Lillehammer.

I denne typen undersøkelser er det viktig å oppnå høyest mulig svarprosent. Siden vi ønsker å si noe om omfanget av vold og overgrep blant kvinner med og uten funksjonshemninger, er det viktig at både de som har, og de som ikke har opplevd overgrep, svarer! Vi håper du kan svare på spørreskjemaet snarest mulig og senest innen en uke dvs. søndag 23. januar.

Vigdis Mathisen Olsvik
Forsker
Østlandsforskning

Kristin Madsen og Solveig Johansen
prosjektansvarlige
Nettverk for kvinner med
funksjonshemning

Vedlegg 2

LEVEKÅR, HELSE OG OVERGREP MOT KVINNER MED OG UTEN FYSISKE FUNKSJONSHEMNINGER

DEL 1 BAKGRUNNSOPPLYSNINGER

1. Hvor gammel er du?
2. Hva er din sivile status?
 1. enslig/singel
 2. gift/samboer
 3. skilt/separert
 4. enke
3. Hvor mange barn har du?
4. I hvilket fylket bor du?
5. Hva er din boligsituasjon?
 1. egen bolig/leilighet
 2. trygdebolig/ bo- og servicesenter
 3. bolig i bofelleskap
 4. institusjon
 5. sammen med foreldre/slektninger
 6. annet spesifiser
6. Har du en fysisk funksjonshemning?
 1. ja
 2. nei (i så fall kan du gå videre til spørsmål 11)

DEL 2 OPPLYSNINGER OM DIN FUNKSJONSHEMNING

7. Hvilke(n) type(r) fysiske funksjonshemning(er) har du? (flere kryss mulig)
 1. synshemning
 2. hørselshemning
 3. talehemning
 4. bevegelseshemning
 5. annet Spesifiser
8. Når ble du funksjonshemmet?
 1. Medfødt
 2. ervervet spesifiser når
9. Hvordan vurderer du selv graden av din funksjonshemning ?
 1. Liten
 2. Middels
 3. Stor
10. I hvilken grad synes du at du er avhengig av hjelp fra andre?
 1. Ingen
 2. Liten
 3. Middels
 4. Stor

DEL 3 OPPLYSNINGER OM DINE LEVEKÅR

UTDANNING

11. Hva er den høyeste fullførte utdanningen du har?
1. grunnskole/folkeskole
 2. videregående skole
 3. høyskole/ universitetsutdanning
 4. ingen fullført utdanning
12. Hvilken type grunnskole/folkeskole gikk du på?
1. vanlig grunnskole/folkeskole
 2. spesialskole tilknyttet din funksjonshemning
 3. både vanlig skole og spesialskole
13. Ble du mobbet (verbalt og/eller fysisk) på skolen?
1. Nei, aldri
 2. Ja, noen ganger i løpet av skoleåret
 3. Ja, et par ganger i måneden
 4. Ja, en eller flere ganger i løpet av uken
14. Hvordan vurderer du din utdanning i dag? (Flere kryss mulig)
1. er tilfreds
 2. er ikke tilfreds
 3. burde tatt en annen utdanning
 4. bør omskolere meg
 5. ønsker meg mer utdanning
 6. annet spesifiser

ARBEID

15. Hva er din hovedbeskjeftigelse i dag?
1. er i hel stilling
 2. er i halv stilling
 3. er i deltidsstilling (under 50 %)
 4. er student/skoleelev
 5. er uføretrygdet
 6. er pensjonist
 7. er arbeidsledig/ på attføring
 8. annet spesifiser
16. Hvordan vurderer du din arbeidssituasjon i dag? (flere kryss mulig)
1. er tilfreds
 2. er ikke tilfreds
 3. jobben er ikke tilpasset min funksjonshemning
 4. ønsker meg en annen jobb
 5. annet spesifiser

ØKONOMI

17. Hva er din hovedinntektskilde i dag?

1. egen inntekt
2. trygd
3. begge deler
4. annet spesifiser

18. Hvilke typer trygd mottar du i dag? (flere kryss mulig)

1. ingen
2. grunnstønad
3. attføringspenger
4. sykepenger
5. uføretrygd
6. rehabiliteringspenger
7. arbeidsledighetstrygd
8. annet spesifiser

19. Har du noen gang mottatt sosialhjelp?

1. ja, en gang
2. ja, noen ganger
3. ja, flere ganger
4. nei, aldri

20. Hvordan vurderer du din økonomiske situasjon

1. er godt tilfreds
2. er sånn passe tilfreds
3. er ikke tilfreds
4. annet spesifiser.....

HELSETJENESTER

21. Hvordan vurderer du selv din egen helse?

1. meget tilfredsstillende
2. tilfredsstillende
3. lite tilfredsstillende
4. dårlig

22. Hvilke helsetjenester bruker du mest? Flere kryss mulig

1. fastlege
2. spesialistlege
3. sykehus
4. hjemmesykepleie
5. hjemmehjelp
6. personlig assistent
7. ergo/fysioterapeut
8. alternative behandlinger
9. annet spesifiser.....

23. Sett under ett, hvordan vurderer du de helsetjenestene du får?

1. meget tilfredsstillende
2. tilfredsstillende
3. lite tilfredsstillende
4. dårlig
5. annet spesifiser

24 Hvilke av disse helsetjenestene synes du er spesielt gode?

25. Hvilke av disse helsetjenestene synes du er spesielt dårlige?

HJELPEMIDLER

(dersom du ikke har en funksjonshemming, går du videre til sprs. 30)

26. Hvilke hjelpemidler er du avhengig av?

27. Hva er din vurdering av tilgangen på hjelpemidler?

- 1. meget god
- 2. middels god
- 3. lite god
- 4. dårlig
- 5. annet spesifiser

28. Hva er de mest positive sidene ved hjelpemiddelsentralene?

29. Hva er de mest negative sidene ved hjelpemiddelsentralene?

DEL 4 OPPLYSNINGER OM EVENTUELLE OVERGREP

FYSISKE OVERGREP (kroppslige overgrep , slik som å bli slått, fysisk mobbet, lugget eller skadet på annen måte)

30. Har du noen gang vært utsatt for fysiske overgrep?

- 1. aldri (gå i så fall videre til spørsmål 38)
- 2. en gang
- 3. noen ganger
- 4. mange ganger

31. Hvis ja, hvor gammel var du da det skjedde?

32. Hvis ja, hvem var overgriperen(ne)? (flere kryss mulig)

- 1. familie/slektning
- 2. venn av familien
- 3. medelev /medstudent
- 4. kollega
- 5. en venn av meg
- 6. en ukjent
- 7. ansatte (skole, sykehus, transport o.l)
- 8. andre

33. Hvis ja, hvor skjedde det? (flere kryss mulig)

- 1. i ditt hjem
- 2. hjemme hos vedkommende
- 3. i offentlig institusjon (skole, sykehus o.l)
- 4. i buss, drosje eller tog

- 5. ute
- 6. annet sted spesifiser

34. Hvilke konsekvenser har overgrep(et) fått for deg i ettertid? (flere kryss mulig)

- 1. fysiske plager
- 2. psykiske plager
- 3. selvmordstanker
- 4. ødelagt livet mitt
- 5. ingen
- 6. annet spesifiser

35. Hvem fortalte du om hendelsen(e)? (flere kryss mulig)

- 1. ingen
- 2. min partner/samboer
- 3. mine foreldre
- 4. mine søsken / venner
- 5. andre voksne
- 6. saken ble anmeldt til politiet
- 7. andre spesifiser

36. Hvilken type hjelp fikk du?

- 1. ingen
- 2. fikk hjelp av familien
- 3. fikk hjelp av fagfolk
- 4. fikk hjelp av venner
- 5. annet spesifiser.....

37. Hva tror du overgrep(et) skyldes? Flere kryss mulig

- 2. ditt kjønn
- 3. makt
- 4. tilfeldigheter
- 5. annet spesifiser.....

PSYKISKE OVERGREP (verbale overgrep, slik som trusler, trakasseringer, psykisk mobbing, men også ikke-verbale overgrep som forsømmelse, isolering og utestenging)

38. Har du noen gang vært utsatt for psykiske overgrep?

- 1. aldri (gå i så fall videre til spørsmål 46)
- 2. en gang
- 3. noen ganger
- 4. mange ganger

39 Hvis ja, hvor gammel var du da det skjedde?

40. Hvis ja, hvem var overgriperen(ne)? (flere kryss mulig)

- 1. familie/slektning
- 2. venn av familien
- 3. medelev /medstudent
- 4. kollega
- 5. en venn av meg
- 6. en ukjent
- 7. ansatte (skole, sykehus, transport o.l.)
- 8. andre

41. Hvis ja, hvor skjedde det? (flere kryss mulig)

- 1. i ditt hjem

2. hjemme hos vedkommende
3. i offentlig institusjon (skole, sykehus o.l)
4. i buss, drosje eller tog
5. ute
6. annet sted spesifiser

42. Hvilke konsekvenser har overgrepet(ene) fått for deg i ettertid? (flere kryss mulig)

1. fysiske plager
2. psykiske plager
3. selvmordstanker
4. ødelagt livet mitt
5. ingen
6. annet spesifiser

43. Hvem fortalte du om hendelsen(e)? (flere kryss mulig)

1. ingen
2. min partner/samboer
3. mine foreldre
4. mine søsken / venner
5. andre voksne
6. saken ble anmeldt til politiet
7. andre spesifiser

44 Hvilken type hjelp fikk du?

1. ingen
2. fikk hjelp av familien
3. fikk hjelp av fagfolk
4. fikk hjelp av venner
5. annet spesifiser

45. Hva tror du selv overgrepet (ene) skyldes? Flere kryss mulig

2. ditt kjønn
3. makt
4. tilfeldigheter
5. annet spesifiser

SEKSUELLE OVERGREP (overgrep som enten kan være fysiske slik som beføling og voldtekt eller psykiske slik som slibrigheter og kinking eller begge deler)

46. Har du noen gang vært utsatt for seksuelle overgrep?

1. aldri (gå i så fall videre til spørsmål 54)
2. en gang
3. noen ganger
4. mange ganger

47. Hvis ja, hvor gammel var du da det skjedde?

48. Hvis ja, hvem var overgriperen(ne)? (flere kryss mulig)

1. familie/slektning
2. venn av familien
3. medelev /medstudent
4. kollega
5. en venn av meg
6. en ukjent
7. ansatte (skole, sykehus, transport o.l)
9. andre

49. Hvis ja, hvor skjedde det? (flere kryss mulig)

1. i ditt hjem
2. hjemme hos vedkommende
3. i offentlig institusjon (skole, sykehus o.l)
4. i buss, drosje eller tog
5. ute
6. annet sted spesifiser

50. Hvilke konsekvenser har overgrepet(ene) fått for deg i ettertid? (flere kryss mulig)

7. fysiske plager
8. psykiske plager
9. selvmordstanker
10. ødelagt livet mitt
11. ingen
12. annet spesifiser

51. Hvem fortalte du om hendelsen(e)? (flere kryss mulig)

1. ingen
2. min partner/samboer
3. mine foreldre
4. mine søsken / venner
5. andre voksne
6. saken ble anmeldt til politiet
7. andre spesifiser

52. Hvilken type hjelp fikk du?

1. ingen
2. fikk hjelp av familien
3. fikk hjelp av fagfolk
4. fikk hjelp av venner
5. annet spesifiser

53. Hva tror du selv overgrepet (ene) skyldes? Flere kryss mulig

2. ditt kjønn
3. makt
4. tilfeldigheter
5. annet spesifiser

STRUKTURELLE OVERGREP (trakasseringer og overgrep som har funnet sted på institusjoner som skoler, sykehus, hjemmesykepleien, hjelpemiddelsentraler o.l eller offentlige kontorer eller som er knyttet til politiske vedtak, rutiner, regler o.l som har ført til ulike typer maktovergrep)

54. Har du noen gang vært utsatt for strukturelle overgrep?

1. aldri (i så fall kan du se bort fra resten av spørsmålene)
2. en gang
3. noen ganger
4. mange ganger

55. Hvis ja, hvor gammel var du da det skjedde?

56 Hvis ja, hvem var overgriperen(ne)? (flere kryss mulig)

1. ansatte i skolen
2. ansatte i internat
3. ansatte i sykehus
4. ansatte i hjemmesykepleien

- 5. ansatte i hjelpemiddelsentralen
- 6. ansatte i transporttjenesten
- 7. andre spesifiser

57. Hvis ja, hvor skjedde det? (flere kryss mulig)

- 1. i skolen
- 2. i internat
- 3. i sykehus
- 4. i hjemmesykepleien
- 5. i hjelpemiddelsentralen
- 6. i transporttjenesten
- 7. annet spesifiser

58. Hvilke konsekvenser har overgrepet(ene) fått for deg i ettertid? (flere kryss mulig)

- 1. fysiske plager
- 2. psykiske plager
- 3. selvmordstanker
- 4. ødelagt livet mitt
- 5. ingen
- 6. annet spesifiser

59. Hvem fortalte du om hendelsen(e)? (flere kryss mulig)

- 1. ingen
- 2. min partner/samboer
- 3. mine foreldre
- 4. mine søsken / venner
- 5. andre voksne
- 6. saken ble anmeldt til politiet
- 7. andre spesifiser

60. Hvilken type hjelp fikk du?

- 1. ingen
- 2. fikk hjelp av familien
- 3. fikk hjelp av fagfolk
- 4. fikk hjelp av venner
- 5. annet spesifiser

61. Hva tror du selv overgrepet (ene) skyldes? Flere kryss mulig

- 1. din funksjonshemning
- 2. ditt kjønn
- 3. makt
- 4. tilfeldigheter
- 5. annet spesifiser

Omfanget av vold og overgrep mot kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse

En sammenlignende spørreundersøkelse om vold og overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse

Dette notatet presenterer resultatene fra en spørreundersøkelse om omfanget av vold og overgrep mot kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse, hvor hovedrespondentene var et utvalg av medlemmer i Norges Handikapforbund. Resultatene viser bl.a. at kvinner med fysiske funksjonsnedsettelse har større sjanser for å oppleve overgrep enn kvinner uten funksjonsnedsettelse, når det gjelder alle typer overgrep sett under ett. Videre viser undersøkelsen at kvinner med og uten fysiske funksjonsnedsettelse har like store sjanser for å bli utsatte for psykiske og seksuelle overgrep, mens kvinner med funksjonsnedsettelse har større sjanser til å oppleve fysiske og institusjonelle overgrep enn kvinner uten funksjonsnedsettelse. Notatet viser også fordelingen på ulike kategorier av overgrepere, arenaer for overgrepene, hvilke konsekvenser som overgrepene har hatt for kvinnene, hvilken hjelp de eventuelt har fått, og hva de selv mener er bakgrunnen for overgrepene. Resultatene fra undersøkelsen blir til slutt sammenlignet med undersøkelser fra henholdsvis Canada og USA. Deler av dette notatet har tidligere vært presentert som paper ved The 8th Research Conference of the Nordic Network on Disability Research (NNDR) i Oslo 14-16 april 2004.

ØF-notat 08/2005
ISSN nr.: 0808-4653